

© Studio Wurm

Fat House, 2003

Колко е трудно да бъдеш сериозен

За да прави скулптура, Ервин Вурм (р. 1954) използва всички медии – рисунка, перформанс, акция, видео, фотография. Не крие, че радикалната му представа за скулптурата се дължи на първоначално разочарование. Искал да учи живопис, но бил приет скулптура. „Товага си зададох въпроси: какво е скулптурата, какво значение има за обществото?“ Така се ражда амбицията да постави под въпрос класическите измерения на скулптурата – материала, формата, обемите, трайността. Едноминутните му скулптури (*One Minute Sculptures*) са резултат от упътвания, изпълняват ги посетители в галерията, които са фотографирани в абсурдни и дискредитиращи пози, в каквито обикновено никой не би желал да попадне, а и не би могъл дълго да издържи: с жълта кофа върху главата или с кисела краставичка между зъбите, захапал дръжката на закачалка или балансиращ върху две топки. Трудно е да бъдеш сериозен, когато ги гледаш. Абсурдният хумор в тези мимолетни композиции е хаплив и дори некоректен, но както казва австрийският художник, „може да ти помогне да видиш нещата по по-лек начин“. Едноминутни скулптури можеха да се видят през последния месец в *Микроретроспективата на Ервин Вурм в Галерия ИСИ в София*. Разположена на 50 кв. м, тя е предизвикателство за автор, който далеч не изпитва страх от голямото пространство и е създател на произведението „Художникът, който гълтне света“. Разбира се, не бяха показани обекти като 9,8-тонната интервен-

ция в покрива на МУМОК – *House Attack*, но имаше пластичен образ на конкуренцията между двата видни виенски музея „Леополд“ и МУМОК – скромен с мащабите, не с хумора си. И още – видеофилми „59 позиции“ (1992), видео „Къща ли съм?“ (2005), оригинална рисунка на художника от колекцията на Недко Солаков. Макар и само на екран, се появи другата „запазена марка“ на художника – неговите *Fet Sculptures*, – дребни, напompани автомобили и къщи като тази от споменатото видео, изправена пред екзистенциалния въпрос дали е къща, или произведение на изкуството.

Чрез творчеството си Ервин Вурм извежда на показ депресиите на модерния свят, затлъстяването и булимията, манията по красивото тяло и свръхконсумацията.

Решил да направи изложба в София – „заради Недко Солаков“, отговаря на мига. „Понеже го познавам и ценя. Запознахме се, вече не помня на коя изложба, в Германия. Когато се видяхме във Виена, той ми разказа за Института за съвременно изкуство, който е създал заедно с приятели, и че ще е интересно да направя изложба там.“

Хуморът е оръжие, казал го е някъде Ервин Вурм, затова го питам за отношението му към критично настроените интелектуалци в Австрия. Първото име, което веднага изрича, е на рано починалия драматург и писател Вернер Шваб, негов приятел от младостта. „Разбира се, обичам Томас Бернхард заради неговия език.“

Само на пръв поглед произведенията на Вурм изглеждат вдъхновени от

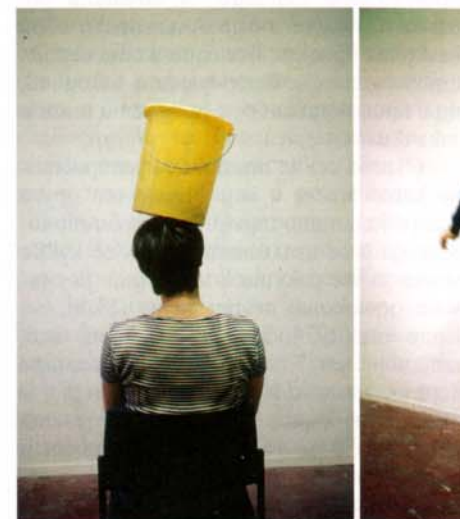

© Colin Davison

The artist who swallowed the world, 2006

всекидневието. Абсурдният комизъм в тях художникът определя като опозиция на изкуството на патоса от 60–70 години. И тук заговаряме за участието му в тазгодишното биенале във Венеция с *Narrow House*. Къщата на родителите му, възстановена до детайли, но на ширина редуцирана до 1,1 м. Корекцията в размера я превръща в символ на обществени структури и властови взаимоотношения от 60-те и 70-те години в Австрия, на тесногърдо и нетолерантно общество, създало чувство за клаустрофобия.

Докоро Ервин Вурм имаше клас в Университета за приложно изкуство във Виена (сред студентите му имаше и българи), но вече се е отказал: не желае да се повтаря и да изпада в рутина. И както е при повечето художници с мащабна изложбена дейност, за него се трудят ято сътрудници. „Разбира се, в началото правиш всичко сам, но

One Minute Sculpture, 1997

House Attack, 2006

© Lisa Rastl

постепенно работата става прекалено много. Внезапно се появява голямо търсене, голяма кореспонденция, трябва да се организират много изложби, да се работи с много галерии по света, а аз мразя да седя пред компютъра." Не се ли чувства отчужден от собствените си произведения, когато ги реализират други? „Не, аз рисувам сам, моделирам, фотографирам сам, върша много неща. Винаги съм на място и контролирам големите работи, които не мога да осъществя сам.”

Според една от актуалните класации – в *Artfacts.net*, Ервин Вурм е на 41 място сред 100-те най-големи живи художници в света (основа за оценката е представянето в световни музеи и галерии). „Не съм се кандидатирали – смее се. – Сам се учудих на класирането при всички тези американци, англичани, германци с голямо влияние... Австрия е малка страна.” Малка страна с извест-

Fat Convertible, 2005

© Gallery Xavier Hufkens

ни художници – в тази класация са представени петима австрийци. Събседникът ми не гледа сериозно на конкурсите в изкуството. „Така или иначе, има непрекъсната конкуренция. Колекционерите питат: как така не струваш 3 милиона евро, Джеф Кунст струва толкова много. Чувствам се така, сякаш в нещо съм сгрешил.”

А конкуренцията е плюс, добре е да се работи под напрежение. „Опитвам се да не се повтарям.” Ервин Вурм не се чувства зле на този диманичен и непредвидим пазар. „Щом мога да осъществявам всички мои идеи, щом аз и 10–15 души, които работят за мен, живеят от това, а също моята бивша съпруга, децата, сегашната ми съпруга, моите галеристи...” Не се интересува кой купува произведенията му. „Има художници, които обгрижват своите колекционери, аз не харесвам това, по-скоро съм дистанциран от колекционерите. Важното е да имаш добри галеристи, аз съм лош търговец.”

Лош търговец, но в съвременния свят на медиите, модата и рекламата се чувства в свои води. Има фотосерия с френската марка *Hermes*, никога не е правил реклами, но се вдъхновява от модни икони като Клаудия Шифер. Сътрудничеството с медиите днес е неизбежно. „Те дават нови възможности на изкуството, те са общественото пространство. Преди бяха площадите, улиците, градската среда, днес е медийната среда.”

Често вижда идеите си, откраднати и реализирани от други. „Не само имитирани, а едно към едно използвани. Но това също в известна степен е признание, че си създал идеи, които са интересни и за другите. Разбира се, ядосвам се, когато другите печелят много пари от тях. Понякога се опитвам да се съпротивявам, но интелектуалната собственост е зле защитена, нямам шанс.” Затова е останал много доволен, когато „Ред Хот Чили Пепърс” са споменали, че видеото към

Can't Stop от 2003 е вдъхновено от едноминутните му скулптури. „Доколкото зная, за първи път визуален артист е споменат по *MTV*.”

Как се появяват идеите? „В хода на работата, чрез критическа проверка. Имам постоянни материали и определени теми, но когато залебежа, че една идея е нова и е добра, тя ме предизвиква.” Обикновено докато публиката и галеристите я осъзнаят и тръгнат след нея, авторът вече я е напуснал в търсене на нова.

Напоследък Ервин Вурм се радва на големи изложби в САЩ, в началото имал трудности с политически некоректните си работи. „След 11 септември американците мислеха, че им се подигравам или не ги харесвам.” Вече все по-добре го разбират, големите музеи купуват неговите работи.

Защо хората искат да бъдат изненадвани? Макар да не се задълбочава в психологията на публиката, художникът има обяснение за интереса ѝ към работите му. „Понеже се занимавам с комикси и фантастика – сфери, които публиката следи. Освен това, когато работиш с понятието за комично, това привлича много хора – никой не иска да е смешен, но иска да се смее на другите. Но никога не съм търсил целенасочено стратегия към публиката, така се случи.”

И накрая художниците, които го формират: Йозеф Бойс е първият споменат. Следват Маурицио Кателан, Пол Макарти, Томас Шюте, Андреас Сломински, Франц Вест, виенските акционисти, старото изкуство... „Днес никой няма представа какво се е правил през 70-те години, никаква представа за Йозеф Бойс, за Флуксус. Когато няма памет, се появяват неща, които други вече са правили.” Подрибайки заглавието, финалът на този текст все пак се оказва сериозен: без чувство за историчност светът не върви към добро.

Алгмула ДИМОВА

© Studio Wurm